

EĞİTİM ÖĞRETİM KURUMLARININ ÖRGÜTSEL VİZYON İFADELERİNİN ANALİZİ

Cebrail ÖZTÜRK*

Öz

Bir örgütün belirlenmiş bir vizyonunun olması, o kurumda planlı bir gelişmenin var olduğunun önemli işaretidir. Çevre şartlarını dikkate alarak ve paydaşların katılımıyla belirlenmiş bir vizyon ifadesi, kurumun gelişmesine ve hedeflerine ulaşmasına önemli katkılar sağlar. Bu nedenle her örgütün bir vizyonunun olması hayati öneme sahiptir. Bu araştırmanın amacı, Mardin ilinde yer alan eğitim öğretim kurumlarının vizyon ifadelerini genel anlamda incelemek ve vizyon belgelerinde kullandıkları öğeleri tematik açıdan değerlendirmektir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ile yürütülmüştür. Araştırma analizi için çok aşamalı örnekleme yöntemiyle belirlenen okulların resmî Web sayfalarında yayınlanan vizyon ifadeleri veri olarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda; bazı okulların vizyon belgelerinin olmadığı, eğitim kurumları tarafından hazırlanan vizyon belgelerinin sadelikten uzak, önemli bir kısmının başka kurumların vizyon ifadeleriyle benzerlik gösterdiği söylenebilir. Araştırmada en çok işlenen temalar sırasıyla; temel öğretim faaliyetleri, idealist hedefler, bilim ve teknoloji, kişisel gelişim, sosyal gelişim ve millî manevi gelişim temaları olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Vizyon, Okul, Mardin.

Analysis of Organizational Vision Statements of Educational Institutions

Abstract

The presence of a defined vision within an organization is an important indicator of planned development within that institution. A vision statement that has been formulated with the consideration of environmental factors and with the involvement of stakeholders significantly contributes to the growth of the institution and the achievement of its goals. Therefore, having a vision is of vital importance for every organization. This study aims to examine, in general terms, the vision statements of educational institutions in the province of Mardin and to thematically evaluate the elements used in their vision documents. This research was conducted through document analysis, a qualitative research method. Vision statements published on the official websites of schools, selected through multi-stage sampling, were collected as data for analysis. Findings indicate that some schools lack vision documents, and many of the vision statements prepared by educational institutions are overly complex, with a significant portion showing similarities to the vision statements of other institutions. The most frequently addressed themes in the research were, in order: core educational activities, idealistic goals, science and technology, personal development, social development, and national and moral development

Keywords: Vision, School, Mardin.

1. Giriş

Eğitim, yaşam boyu devam eden, bireylere istedik davranışlar kazandıran, bireyin sosyalleşmesi, bilgi edinmesi ve kendini gerçekleştirme süreci olarak değerlendirilir. Türkiye’de eğitim öğretim faaliyetlerinin sürdürülmesi görevi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yasal hükümlerle çerçevelenmiş Millî Eğitim Bakanlığı Temel Kanunu 1739 Sayılı Kanununda belirtilen genel amaçlar kapsamında yürütülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Kanununun amaçları özetle şu şekilde

* Dr., Millî Eğitim Bakanlığı, Eğitim Bilimleri, cebrailozturk81@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1751-648X>.

sıralanabilir: 1. Vatanına, milletine, anayasaya, Atatürk ilkelerine, maddi ve manevi değerlerine bağlı, sorumluk sahibi bireyler yetiştirmek. 2. Kişilik ve karakter bakımından güçlü, geniş dünya görüşü ve bilimsel düşünceye sahip, topluma karşı sorumluluklarını yerine getiren, insan haklarına saygılı ve verimli kişiler yetiştirmek. 3. Bireylere ilgi ve yeteneklerine göre, kendilerine ve topluma yararlı işler yapabilecek meslek edinmelerini sağlamaktır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Okullar Millî Eğitim Bakanlığının ortaya koyduğu bu temel misyonunu gerçekleştirmede en önemli ayağını oluşturmaktadır. Eğitim öğretim işlerinin planlı bir şekilde yürütüldüğü her okulun kendine özgü bir kültürü ve kimliği bulunmaktadır. Eğitim öğretim faaliyetlerini gerçekleştiren her okul, iç ve dış çevre ile etkileşim hâlinindedir. Okullar kendi iç çevresinde kendine özgü bir yapıya, kültüre ve kaynaklara sahiptir. Ayrıca okullar, toplumsal çevre, sosyokültürel güçler, ekonomik güçler, teknolojik güçler ve politik güçlerin etkisi altında gelişim sağlamaktadır (Arabacı, 2018). Her örgütte olduğu gibi okullar da geleceğe dönük bir bakış geliştirmek için stratejik planlar hazırlamakta, kuruma özgü misyon ve vizyon ifadeleri oluşturmaktadır. Okulların sağlıklı bir şekilde varlığını devam ettirebilmesi için belli amaçlara ve inançlara sahip olması gerekmektedir (Dinçer, 1998). Eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürmekle görevlendirilen eğitim örgütleri kendilerinde yüklenen misyonlarını gerçekleştirmek için geleceği planlamak zorundadır. Türkiye’de ilk defa 2003 yılında 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Millî Eğitim Bakanlığı ve ona bağlı diğer alt birimlere stratejik plan hazırlama zorunluluğu getirildi. Bu nedenle eğitim örgütleri, belli aralıklarla stratejik planlar hazırlamaktadır.

Kâr amacı gütmeyen eğitim kurumları, gelecekte nerede olacağını veya gelecekte arzu ettiği noktaya ne şekilde ulaşacağını resmini stratejik planlar ile çizmektedir (Gazi vd., 2009). Stratejik planlar gelecek ile ilgili bir yol gösterici konumundadır ve kriz durumlarında çıkış yolları gösteren önemli belgelerdir (Altinkurt & Yılmaz, 2011; Nartgün, 2004). Stratejik planlar hazırlanırken eğitim örgütünün misyonu, vizyonu, temel hedefleri ve değerleri açık bir şekilde yazılmaktadır. Ayrıca hazırlanan planlar ile mevcut durum analizleri yapılarak örgüt kendini değerlendirme fırsatı bulur. Örgütler, stratejik planda belirtilen vizyon ve misyon doğrultusunda bir dizi faaliyetler yapmak zorundadır. Böylece ‘gelecekte hedeflere ulaşmak için neler yapılmalı?’ sorusuna cevaben yapılacak çalışmalar sıralanır. Örgütlerde stratejik planlama için yapılan ilk adım: Gelecekte hangi hedeflere ulaşacağını ortaya koyan “Vizyon” ifadesidir. İkinci adım ise ‘Miyon’dur. Miyon, örgütün vizyonunu ve genel amaçlarını somutlaştırarak, ne yapacağını net bir şekilde ortaya koyan bir ifadedir (Dinçer, 1998). Ancak eğitim öğretim kurumları teknik olarak Millî Eğitim Bakanlığına bağlı alt birimler olduğu için genel çerçevesi belli olan kurumlardır (Altinkurt & Yılmaz, 2011). Bu nedenle stratejik planların hazırlanmasında önemli olan gelecekte hangi hedeflere ulaşacağını ortaya koyan “Vizyon” ifadesidir (Dinçer, 1998).

Kurumların bir vizyon belgesine sahip olması, vizyon belgesinin çalışanlar tarafından bilinmesi, özümsemesi örgütün amaçlarına ulaşmasında güdüleyici bir etki yaratacağı otoritelerce kanıtlanmıştır (Akgemici & Güleş, 2009). Vizyon, örgütün amaçlarına ulaşmasında yöneticilere motivasyon ve ek bir sinerji sağlar. Ancak, bu başarının elde edilebilmesi için örgütteki tüm üyelerin örgüt vizyonunu paylaşması gerekmektedir (Dinçer, 1998). Bu durumda paylaşılmış bir vizyonun olması şarttır (Gül, 1997). Vizyon, kurumların geleceğe yönelik hedeflerinin bir ifadesidir (Sökmen, 2014). Vizyon, en genel tanımıyla bir örgütün gelecekte olmak istediği nokta veya örgütün, “gelecekte nerede olmak istiyoruz?”, sorusuna verdiği cevaptır. Her okulun bir vizyona sahip olması gerekir. Vizyonu olmayan bir okul gelişemez, ilerleyemez. Okulun gelişen ve değişen çağa ayak uydurabilmesi ayrıca toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilmesi için vizyon, büyük önem arz etmektedir. Nanus'a (1992) göre örgüt yapısına göre iyi seçilmiş bir vizyonun örgüt üzerinde olumlu bir etki yapacağını ve vizyonun örgüte kuvvet kazandıracağını vurgulamaktadır. Kurumların bir vizyon belgesine sahip olmasının, örgüt içinde bir ilham ve motivasyon kaynağı olacağı, onu heyecanlandıracağı ve kararlar

almada kolaylık sağlayacağı, ortak noktada buluşup takım ruhu oluşturacağı açıktır (MEB, 2023). Okullarda vizyon oluşturma aşamasında tüm paydaşların katılımının sağlanması önemlidir. Okul yöneticileri, öğretmenler, veliler hatta öğrencilerin vizyon oluşturma sürecinde pay sahibi olması, okulun gelecekte istedik noktaya varması ve amaçlarına ulaşması açısından büyük önem taşımaktadır (Murgatroyd & Morgan, 1993).

İyi bir vizyon ifadesi, örgütün kendine özgü niteliklerini yansıtarak, diğer kurumlardan ayrılan yönlerini açıkça ortaya koymalıdır. Ayrıca, örgütün gelecekteki hedeflerini belirlerken, hem iç hem de dış çevredeki gelişmeleri ve faaliyetleri dikkate alarak kapsamlı bir değerlendirme sunmalıdır (Dinçer, 1998). Vizyonun, açık olması, örgütün tüm üyeleri tarafından, paylaşılması ve anlaşılması önemlidir. Ayrıca vizyon, örgütün sahip olduğu kültürü yansıtarak, toplumun bu kültür hakkında bir fikir edinmesine katkı sağlamalıdır (Eren, 2005). İyi oluşturulmuş bir vizyon ifadesinde şu özellikler olmalıdır: 1. Kısa olmalı ve akılda kalıcı olmalıdır. 2. İddialı ve ilham verici olmalıdır. 3. İdeal olanı tanımlamalıdır. 4. Paydaşların katılımı ile oluşturulmalıdır. 5. Tüm çalışanlar vizyon ifadesinde kendini bulmalıdır. 6. Ne anlatmak istediği veya hangi hedefe ulaşmak istediği açık olmalıdır. 7. Ortak standartları sağlamalıdır (Aytaç, 2014; MEB, 2023; Özden, 2002; Özdemir, 2019). Yalçın'a (2005) göre güçlü bir vizyona sahip olan bir kurum, gelecekte olması muhtemel krizleri önceden tahmin etme, değişikliklere ve yeniliklere hazırlıklı olma ve kendini geleceğe hazırlanma konularında daha avantajlıdır.

Alan yazınında vizyon ifadelerine ilişkin çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmaların büyük bir kısmını ticari faaliyet gösteren kurumlar oluşturmaktadır (Doğan, 2007; Halaç vd., 2022; Kanbur vd., 2023; Karabulut, 2007; Köseoğlu & Temel, 2008; Kuduz & Atasever, 2022; Mumcu vd., 2023; Yıldırım, 2023). Vizyon ifadelerinin araştırılmasında eğitim kurumlarına yönelik sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Yapılan araştırmaların çoğunluğunu da yükseköğretim kurumlarına ait olduğu görülmektedir (Abelman & Dalessandro, 2008; Başpınar, 2020; Emekçi, 2019; Işıkoğlu vd., 2021; Köse & Özdelek, 2023; Taşar, 2021). Dolayısıyla örgütü geleceğe taşıyacak, örgüte yöne verecek, çalışanlara bir amaç birliği verecek, örgüte kurumsal bir kimlik kazandıracak ve örgütün daha görünür olmasını sağlayacak olan vizyon ifadelerinin bilimsel bir konu olarak incelenmesinin önemi büyüktür.

Eğitim kurumları, toplumsal ve bireysel gelişimin teminatı olan eğitimi sağlamakla görevli stratejik örgütlerdir. Bu kurumlar, belirledikleri misyon ve vizyon doğrultusunda stratejik planlar hazırlayarak, kendilerine yön vermek ve gelişmelerini sürdürülebilir kılmak zorundadır. Ancak Türkiye'de özellikle Mardin gibi sosyo-kültürel ve ekonomik farklılıkların belirgin olduğu bölgelerde, okulların vizyon ifadeleri üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Vizyon ifadeleri, bir eğitim kurumunun gelecekte olmak istediği noktayı, değerlerini ve hedeflerini açıkça ifade eden önemli bir araçtır. Bu ifadeler, okulun stratejik planlama sürecinin temelini oluşturur ve çalışanlar arasında ortak bir motivasyon kaynağı yaratır. Bununla birlikte, mevcut durumda okulların vizyon ifadelerinin ne derece etkili olduğu, hangi tematik öğeleri içerdiği, yeterince özgün olup olmadığı ve bu ifadelerin paydaşlar tarafından benimsenip benimsenmediği gibi kritik sorular yanıtlanmamıştır. Özellikle, vizyon ifadelerinin; kısa, akılda kalıcı, iddialı, ilham verici ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde oluşturulup oluşturulmadığı konusundaki bilgi eksikliği, kurumların stratejik hedeflerine ulaşmasında engel oluşturabilir.

Eğitim kurumları, küresel değişimlere ve toplumsal ihtiyaçlara hızlı adapte olabilmek için güçlü ve anlamlı bir vizyona sahip olmalıdır (Karaman, 2005). Vizyon ifadeleri, kurumların bu hedeflere ulaşmasında rehber bir rol üstlenir. Mardin gibi farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip bölgelerdeki okulların vizyon ifadeleri, yerel ihtiyaçlara cevap verebilme açısından incelenmelidir. Bu, bölgesel stratejilerin geliştirilmesi için önemli bir referans oluşturur. Vizyon ifadeleri üzerine yapılan çalışmaların sınırlı olması, özellikle eğitim kurumlarına yönelik araştırmalardaki boşluğu

artırmaktadır. Bu çalışma, eğitim kurumlarının vizyon ifadeleriyle ilgili kapsamlı bir analiz sunarak literatüre katkı sağlayacaktır. Bu araştırmanın temel problemi, Mardin ilindeki eğitim öğretim kurumlarının vizyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesi ihtiyacıdır.

Bu araştırma Mardin ilinde yer alan eğitim öğretim kurumlarının vizyon ifadelerini genel anlamda değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda aşağıda verilen sorulara cevap aranmıştır.

1. Eğitim öğretim kurumlarının kullandıkları öğeler hangi tema ve alt temalardan oluşmaktadır?
2. Eğitim öğretim kurumları vizyon belgelerinde kullandıkları ifadeleri hangi sıklıkla kullanılmıştır?
3. Eğitim öğretim kurumlarının vizyon belgelerinde benzerlikler var mıdır, bunlar nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma; Mardin ilinde 10 ilçede faaliyet gösteren 1174 eğitim öğretim kurumunun vizyon ifadelerinde kullandıkları öğeleri tematik açıdan değerlendirmeyi amaç edindiği için çalışma nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi ile yürütülmüştür. Doküman analizi, verilerinin birincil kaynaktan toplanarak sorgulanması, gözden geçirilmesi ve analiz edilmesi yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Doküman analizi, belli bir amaç için kaynak okuma, bulma, not alma ve değerlendirme işlemini kapsar (Karasar, 2005). Başka bir ifadeyle elektronik veya basılı materyallerin toplanması ve değerlendirilmesi ile gerçekleşen bir dizi işlemidir (Bowen, 2009).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma evreninde bulunan okul sayısının fazla olması nedeniyle ekonomiklik, uygulama kolaylığı ve elverişlilik gibi ölçütler göz önüne alınarak örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmada çok aşamalı örneklem kullanılmıştır. Araştırmalarda farklı bölgelerdeki katılımcıların genel anlamda evreni temsil edilmesi arzulanır (Merriam, 2013). Araştırma evreni 10 ilçeden oluştuğu için birinci aşamada olasılıklı örnekleme yöntemi olan tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme, bir ana kütle için farklı alt gruplara (tabakalara) ayrıldığı ve bu alt gruplardan rastgele örnekler seçildiği bir olasılıklı örnekleme yöntemidir. Bu yöntem, ana kütledeki her tabakanın örnekleme temsiliyetini sağlar (Büyüköztürk vd., 2009). Tabakalı örnekleme, ana kütledeki her tabakanın özelliklerinin örnekleme adil bir şekilde temsil edilmesini sağlamayı amaçlar (Balcı, 2001). Araştırmanın birinci aşamasında, her ilçede bulunan toplam okul sayısının %10 oranına göre okul sayısı belirlenmiştir. İlçelere göre Mardin ilinde araştırmaya dâhil edilen okul sayıları tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

İlçelere Göre Mardin İlinde Araştırmaya Dâhil Edilen Okul Sayıları

İlçeler	Toplam Okul Sayısı	Okul Sayı
Artuklu	197	20
Dargeçit	61	8
Derik	142	16
Kızıltepe	286	32
Mazıdağı	78	8
Midyat	156	16

Nusaybin	129	12
Ömerli	32	4
Savur	63	8
Yeşilli	40	4
Toplam	1174	128

Doğal olarak alt gruplara ayrılmış bir evrende heterojen bir yapı oluşmaktadır. Bu nedenle her alt grubun örnekleme temsili edilmesi önem arz eder (Büyüköztürk vd., 2009). İkinci aşamada, eğitim öğretim kademesine göre ilçelerde bulunan toplam anaokulu, ilkokul, ortaokul ve lise sayılarının %10'u kadar her kademedan rastgele okullar seçilerek çalışmaya dâhil edilmiştir (Tablo 2). Eğitim öğretim kademesine göre seçilen okul verileri aşağıdaki gibidir.

Tablo 2

Eğitim Öğretim Kademesine Göre Seçilen Okul Sayısı

Eğitim Öğretim Kademesi	Eğitim Öğretim Kademesine Göre Seçilen Okul Sayısı
Anaokulu	15
İlkokul	56
Ortaokul	35
Lise	22
Toplam	128

Tablo 2’de görüldüğü üzere 15 Anaokulu, 56 ilkokul, 35 ortaokul ve 22 lise kademesinden okul seçimi yapılarak toplamda 128 okul çalışma grubuna dâhil edilmiştir.

2.3. Araştırma süreci

Bu çalışmada veriler, doküman analizi yöntemiyle toplanmıştır. Araştırma kapsamında, 2024 yılında çalışma grubuna dahil olan okulların resmî web sayfalarından vizyon ifadelerine kolaylıkla ulaşılmıştır. Ancak bazı okulların, özellikle tek öğretmenli köy okullarının, vizyon belgelerine ulaşamamıştır. Vizyon belgelerine erişilemeyen okullar telefonla aranarak “Bir vizyon belgelerinin var olup olmadığı bilgisi alınmıştır.” Araştırma neticesinde okulların vizyon belgesine sahip olma durumuna göre bilgisi tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Eğitim Öğretim Kademesine Göre Seçilen Okul Sayısı

	Okul Sayısı	%
Vizyon Belgesi Olan Okul Sayısı	109	85
Vizyon Belgesi Olmayan Okul Sayısı	19	15
Toplam	128	100

Tablo 3’te görüldüğü üzere vizyon belgesi olan okul sayısı 109, oranı ise %85’tir. Herhangi bir vizyon belgesine sahip olmayan okul sayısı 19 (O5, O8, O14, O21, O30, O33, O38, O47, O49, O51, O62, O69, O78, O80, O84, O102, O108, O113, O120) oranı ise %15’tir. Vizyon belgeleri olduğu halde Web sayfasında paylaşmayan okullardan bu belgelerin örneği mail aracılığıyla istendi.

Çalışmaya dâhil edilen okulların gizliliğini sağlamak amacıyla O-1, O-2, O3... gibi kod isimler kullanıldı.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde amaç, benzer verileri belirli başlıklar halinde gruplamalar yaparak daha anlaşılır hâle getirmeye çalışmaktır. Böylelikle verileri açıklayabilecek kavramlara ve kavramlar arasındaki ilişkilere ulaşılması sağlanmış olunur (Yıldırım & Şimşek, 2011). Okulların vizyon belgelerinde yer alan ifadeler detaylı olarak okunarak incelendi. Vizyon ifadelerinin analizinde ilk olarak literatürde bulunan vizyon tanımlarına göre kıyaslaması yapıldı. Vizyon belgelerinde yer alan ifadeler tek tek incelenmiş ve benzer olan ifadeler belirlendi. Daha sonra birbirine yakın anlam ilişkisi olan ifadelerden gruplandırmalar yapılarak ortaya çıkan ifadelerin frekans değerleri bulundu. Bu işlemler yapılırken mantıksal anlam zinciri kurularak gerçeğe en yakın olacak şekilde yorumlamalar neticesinde tema oluşturuldu.

Nitel araştırmada “geçerlilik” ortaya çıkan bilimsel bulguların doğruluğu, “güvenirlik” bu bulguların tekrarlanabilir olmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Araştırmanın iç geçerliliğini sağlamak için Araştırma amacının soruları oluşturulurken araştırma konusu ile ilgili alan yazın taraması gerçekleştirilmiş ve böylece kavramsal bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırmanın dış geçerliliğini sağlamak amacıyla örneklem evreni temsil edecek şekilde çeşitlendirilmiştir. Örneklem grubuna dâhil edilen okulların türleri ve kademeleri genellikle homojen bir şekilde dağılmasına dikkat edilmiştir. İç güvenilirliğini sağlamak amacıyla bulgular sunulurken farklı ilçelerden ve farklı kademelerden okulların seçilmesine dikkat edilerek veri çeşitlemesi sağlanmaya çalışılmış ve elde edilen veriler üzerinde araştırmacı dışında nitel araştırma konusunda uzman bir öğretim elemanının da görüşüne başvurulmuştur. Araştırmanın dış güvenilirliğini sağlamak için elde edilen veriler kavramsal çerçeve dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırmadaki veriler farklı görüşler ve alternatif açıklamalar dikkate alınarak yorumlanmıştır.

2.5. Araştırma Etiği

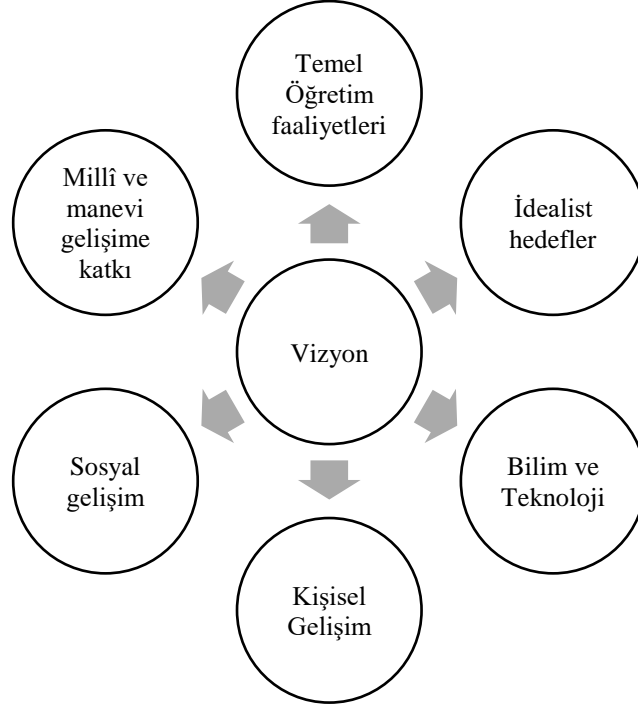
Bu araştırmanın tüm aşamalarında etik kurallarına titizlikle riayet edilmiştir. Bu araştırma, Artuklu Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan 10/01/2024 tarih ve 130298 sayılı kararı doğrultusunda bilimsel etik izni alınmıştır. Tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.

3. Bulgular

Eğitim öğretim faaliyetlerini sürdüren eğitim kurumlarının web sayfalarında yer alan vizyon ifadelerinden yola çıkılarak oluşturulan temalar ve bu temalara bağlı kategoriler incelenmiştir. İnceleme neticesinde Mardin ilinde yer alan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı seçilmiş 128 okulun resmî Web sayfalarında yer alan vizyon belgelerindeki ifadelerden oluşturulan ana temalar ve kategoriler Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1

Okulların Vizyon İfadelerine İlişkin Ana Temalar

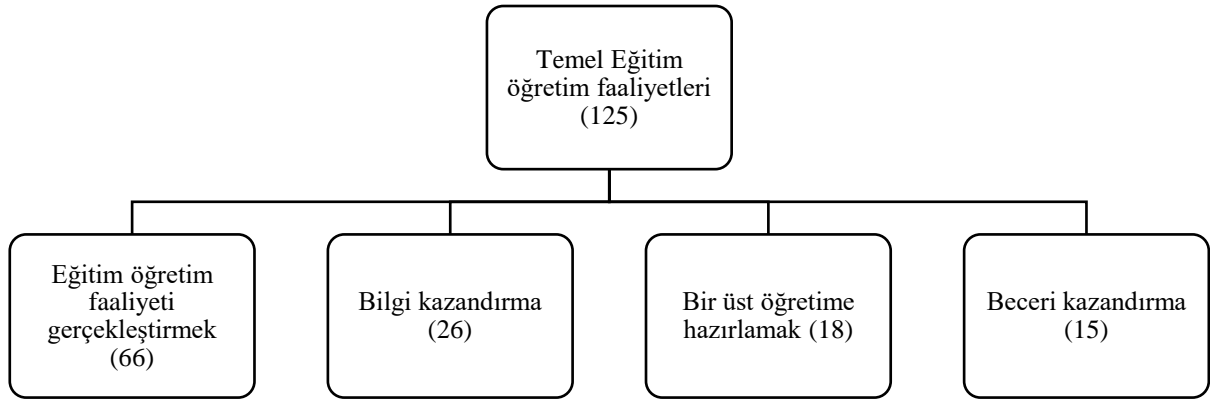

Şekil 1’de görüldüğü üzere araştırma sahasında bulunan okulların vizyon belgelerinden oluşturulan temalar sırasıyla: Temel öğretim faaliyetleri (125), İdealist hedefler (99), Kişisel gelişim (87), Sosyal gelişim (83), Millî manevi gelişim (76) ve Bilim ve teknoloji’dir (68).

Eğitim öğretim kurumlarının vizyon ifadelerinde sıklıkla yer verdikleri “Temel eğitim öğretim faaliyetleri” temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2

Temel Öğretim Faaliyetleri Temasına İlişkin Kategori ve Kod Sayıları

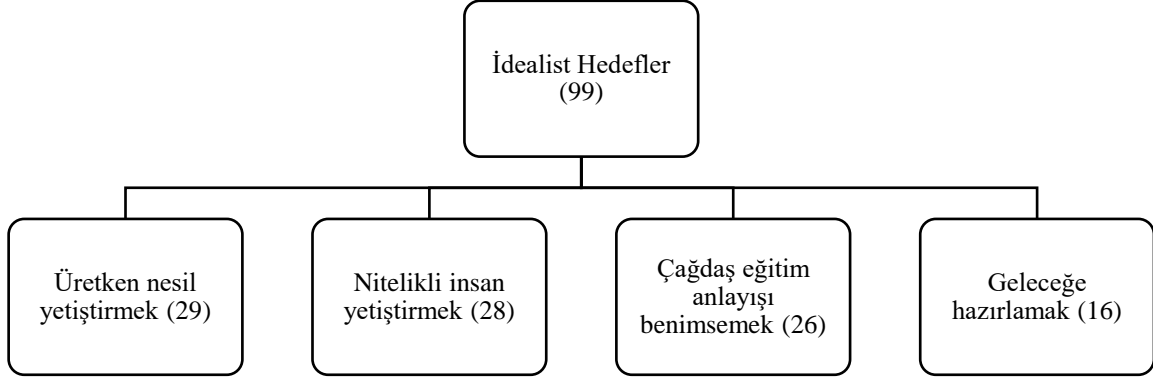

Eğitim öğretim kurumlarının en temel görevleri arasında sayılan “Temel eğitim öğretim faaliyetleri” (125) temasına ilişkin kategoriler incelendiğinde, Eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştirmek (66), Bilgi kazandırma (26), Bir üst öğretime hazırlamak (18) ve Beceri kazandırma (15) ifadelerinin sıklıkla kullanıldığını görmekteyiz.

“İdealist hedefler” (99) temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 3’te verilmiştir.

Şekil 3

İdealist Hedefler Temasına İlişkin Kategori ve Kod Sayıları

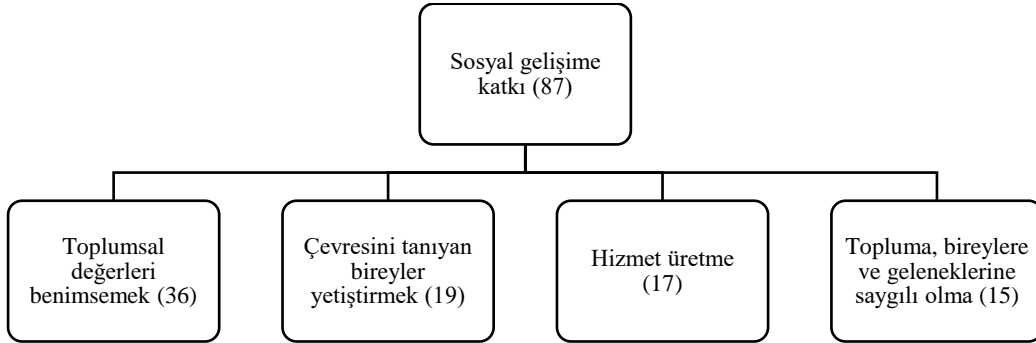

“İdealist hedefler” (99) temasına ilişkin kategoriler incelendiğinde, Üretken nesil yetiştirmek (29), Nitelikli insan yetiştirmek (28), Çağdaş eğitim anlayışı benimsemek (26) ve Geleceğe hazırlamak (16) ifadelerinin sıklıkla kullanıldığını görmekteyiz.

“Sosyal gelişime katkı” (93) temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 4’te verilmiştir.

Şekil 4

Sosyal Gelişime Katkı Temasına İlişkin Kategori ve Kod Sayıları

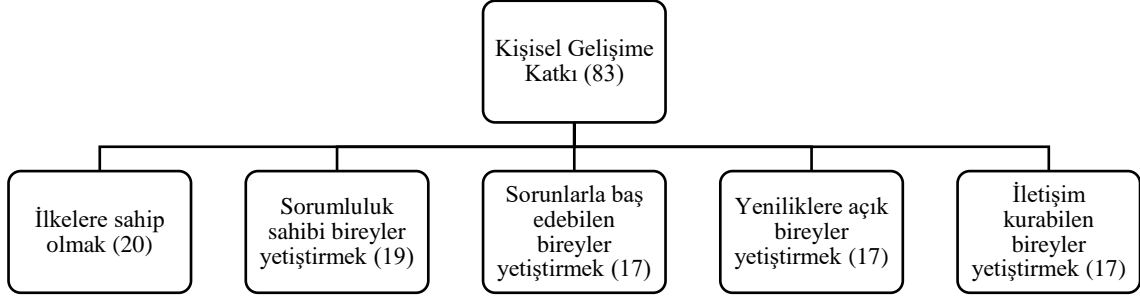

“Sosyal gelişime katkı” (93) temasına ilişkin kategoriler incelendiğinde, Toplumsal değerleri benimsemek (36), Çevresini tanıyan bireyler yetiştirmek (19), Hizmet üretme (17), Topluma, bireylere ve geleneklerine saygılı olma (15) ifadelerinin kullanıldığını görmekteyiz.

“Kişisel gelişime katkı” (107) temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 5’te verilmiştir.

Şekil 5

Kişisel Gelişime Katkı Temasına İlişkin Kategori ve Kod Sayıları

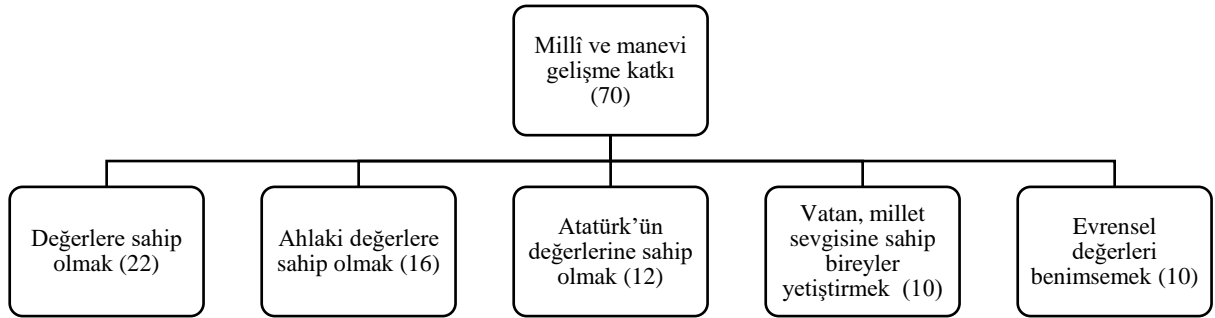

“Kişisel gelişime katkı” (107) temasına ilişkin kategoriler incelendiğinde İlkelere sahip olmak (20), Sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek (19), Sorunlarla baş edebilen bireyler yetiştirmek (17), Yeniliklere açık bireyler yetiştirmek (17) ve İletişim kurabilen bireyler yetiştirmek (17) ifadelerinin kullanıldığını görmekteyiz.

“Millî ve manevi gelişime katkı” (70) temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 6’da gösterilmiştir.

Şekil 6

Millî ve Manevi Gelişime Katkı Temasına İlişkin Kategori ve Kod Sayıları

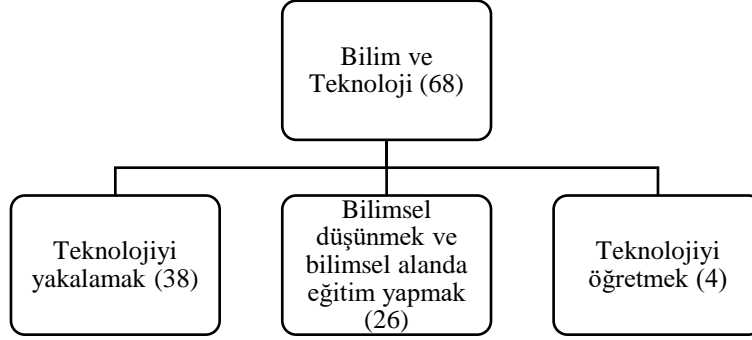

“Millî ve manevi gelişime katkı” (70) temasına ilişkin kategoriler incelendiğinde, Değerlere sahip olmak (22), Ahlaki değerlere sahip olmak (16), Atatürk’ün değerlerine sahip olmak (12), Vatan, millet sevgisine sahip bireyler yetiştirmek (10) ve Evrensel değerler ve evrensel nitelikte çalışmak (10) ifadelerinin sıklıkla kullanıldığını görmekteyiz.

“Bilim ve teknoloji” (68) temasına ilişkin kategoriler ve frekans değerleri Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7

Bilim ve Teknoloji Temasına İlişkin Kategori ve Kod Sayıları

“Bilim ve teknoloji” (99) temasına ilişkin kategoriler incelendiğinde, Teknolojiyi yakalamak (38), Bilimsel düşünmek ve bilimsel alanda eğitim yapmak (26) ve Teknolojiyi öğretmek (4) ifadelerinin sıklıkla kullanıldığını görmekteyiz.

Araştırma kapsamında okulların vizyon ifadeleri genel olarak incelendiğinde vizyon ifadelerinin okuldan okula farklılık gösterdiği gibi benzer ifadeleri kullanan okulların olduğu görülmüştür. O4 ile O2 okullarına ait vizyon belgesinde birbirine benzer ifadeler olduğu görülmektedir:

O2: İçinde bulunduğumuz yüzyılın modern şartlarına uygun bir şekilde ve toplam kalite yönetimi ilkeleri dahilinde misyonumuzu gerçekleştirmeye çalışan bir yabancı dil öğretimi uygulamayı amaçlayan, resim, satranç, spor ve müzik gibi sosyal etkinlikleri çocukların gelişimi konusunda en gerekli metotlar olarak gören, öz benlik duygusunu iletirmeye dönük duygusal bir eğitim yöntemi benimseyen, toplumun sağlıklı ve pozitif katılımcıları olabilmeleri için gerekli bilgi beceri yetenek ve ahlâki değerleri en üst düzeyde öğrencilerine kazandırmakla bilinen, düşünce özgürlüğü ve etkin katılımı esas alan, pozitif bir ortamda “önce insan” düsturundan hareket ederek yaşama ve sevgiye ümitle bakan bireyler yetiştiren modern, özgür ve öncü bir okul...

O4: Yaşadığımız yüzyılın gereklerine uygun olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinde toplam kalite yönetimi ilkeleri dahilinde misyonumuzu hayata geçirmek amacıyla; okul öncesi eğitimden orta öğretime kadar gelenek ve değişim olgularını harmanlayarak geleceğe yürüyen, 30 kişilik, öğrenci merkezli bilgisayar destekli sınıflarda eğitim uygulayan, yabancı dil öğretimini en etkin biçimde hayata geçirmeyi amaçlayan, resim, satranç, spor ve müzik gibi sosyal etkinlikleri çocukların gelişimi konusunda öncelikli yöntemler olarak uygulayan, öz benlik duygusunu geliştirmeye yönelik duygusal eğitim yöntemleri benimseyen, toplumun sağlıklı ve pozitif katılımcıları olabilmeleri maksadıyla gereken bilgi beceri yetenek ve ahlâki değerleri en üst düzeyde öğrencilerine kazandırmakla tanınan, hoşgörü ortamı ve etkin katılımı esas alan bir ortamda insanı önceliğe alan bir anlayışla yola çıkarak yaşama ümitle bakan bireyler yetiştirmeyi amaç edinen modern, çağdaş, demokratik ve öncü bir okul...

Araştırmaya dâhil edilen kimi okulların (O1,O120, O101, O9, O27) vizyon belgeleri birbirine benzer olduğu gibi farklı illerdeki (Antalya/Alanya, Bursa/İzmit) okulların vizyon belgeleriyle de birebir benzer olduğu görülmüştür.

O1: Personelin görevlerini en iyi şekilde yerine getirmekten ötürü huzur duyduğu, gerek öğrenci ve gerek toplumsal çevre tarafından saygınlıkla karşılanan, çalışma ortamı, öğrencinin başarı ve davranış düzeyi bakımından etrafta saygın bir etki uyandıran ve bu yönüyle örneklik teşkil eden bir ilkokul olmak...

Bazı okullar (O35) vizyon ifadelerini maddeler halinde açıklarken bazıları (O109) vizyon ifadelerini bir cümle şeklinde açıklamıştır. Bazı okulların da (O50) vizyon belgelerini uzun paragraf şeklinde açıklama formatında yaptığı görülmüştür.

O35: 1- Bir parçası olduğu toplum için faydalı, üretken, olumlu düşünen ve sahip olduğu değerlerle ülkesini dünyada temsil etme niteliğine sahip bireyler yetiştirmek.

2- Bir parçası olduğu toplum için fedakarlık yapabilen ve üretken insanlar yetiştirmek.

3- Eğitim başarısını artırarak nitelikli liseleri kazanan öğrenci sayısını her yıl daha da artırmak.

O109: Mutlu Çocuk, mutlu toplum!

O50: Ülkemizi muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkaracak eğitim faaliyetlerinin sevgi duygusuyla gerçekleştiren, Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği hedefler ışığında evrensel bilgi birikimini yakalamaya çalışan, ihtiyaç duyulan alanın gerektirdiği bilgi, beceri ve teknik donanımlı insan gücünü yetiştiren uluslararası düzeyde saygın bir eğitim ve öğretim kurumu olmak. Sürekli gelişmeyi prensip edinerek yenilikleri destekleyen ve yetiştirdiği yüksek özgüven sahibi bireyler aracılığıyla ülkesini dünyada öne çıkaran bir okul olmak. Bilgiyi sadece paylaşmak değil, o bilgiyi üreten ve o bilginin sağladığı özgüven duygusuyla demokratik ilişkileri önceleyen bir kurum olmak. Öğrenci, veli ve öğretmen arasındaki pozitif ilişki ağıyla geleceği yönlendiren, bilgi edinimine duyarlı, ulusal ve uluslararası çapta model alınan bir eğitim kurumu olmak. Özetle, ülkemizde “İLK”leri ve “En”leri çıkaran bir okul olmak.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Vizyon belgeleri kurumların geleceğe karşı beklentilerini oluşturmasının yanında paydaşların ortak bir hedef etrafında birleşmesinde önemli bir işleve sahiptir. Bu nedenle Millî Eğitim Bakanlığı 2003 yılından beri eğitim kurumlarının gelişimini sağlıklı ve planlı bir şekilde sürdürebilmeleri için stratejik plan hazırlama zorunluluğu getirmiştir. Böylece her kurum bir vizyon belgesine sahip olması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bununla beraber Millî Eğitim Bakanlığının oluşturulan vizyon belgelerinin iç ve dış paydaşlarla paylaşılması için okulların Web sayfalarında yayımlanma zorunluluğu getirmesi, araştırmamız için önemli bir kaynak oluşturmuştur. Mardin ilinde belirlenen eğitim kurumlarının vizyon belgelerini değerlendirmeyi amaçlayan araştırma sonuçları aşağıdadır.

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu incelendiğinde okulların vizyon ifadelerinin genel anlamda bir örtüşme olduğu, hazırlanan vizyon belgelerindeki vizyon ifadelerinin 1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu çerçevesinin dışına çıkmadığı görülmektedir (MEB, 2023). Bu açıdan değerlendirilme yapıldığında vizyon ifadelerinin genel anlamda kurumsal ve örgütsel amaçlarla örtüştüğü görülmektedir.

Araştırmamızın veri toplama sürecinde, Mardin ilinde eğitim öğretim faaliyetini sürdüren kurumların bir kısmında, vizyon belgesinin oluşturulmasının zorunlu olmasına rağmen, herhangi bir vizyon belgesine sahip olmadığı anlaşılmıştır. Benzer şekilde Yılmaz'ın (2011) ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarının misyon ve vizyon belgelerinin incelenmesi ile ilgili yapmış oldukları araştırmada incelemeye alınan kurumların önemli bir kısmının vizyon belgesinin olmadığı sonucuna varmıştır.

Okulların vizyon belgelerinde yer alan ifadelerin çözümlenmesi sonucunda altı ana temaya ulaşılmıştır. Bunlar sırasıyla “Temel öğretim faaliyetleri”, “İdealist hedefler”, “Sosyal gelişim”, “Kişisel gelişim”, “Millî manevi gelişim” ve “Bilim ve teknoloji” temalarıdır. Temalara genel olarak bakıldığında temel öğretim faaliyetlerinin daha sıklıkla ifade edilmesi Millî Eğitim Bakanlığının genel misyonuna paralel bir vizyon belgesi oluşturmanın etkisi olduğu görülmektedir. Araştırmamızın

bulgularına paralel olarak Taşar'ın (2021) fen liselerinin vizyon belgeleri üzerine yapmış olduğu araştırmada eğitim öğretim ile ilgili ifadelerin sıklıkla kullanıldığını belirtmiştir. Benzer şekilde Emekçi (2019) ve Özdemir'in (2019) vizyon belgeleri üzerine yapmış olduğu araştırmalarda eğitim öğretim temasının öne çıktığı görülmüştür.

Temalara genel olarak bakıldığında, kişisel gelişime yönelik ifadelerin sıkça vurgulandığı görülmektedir. Bu durum, okulların temel kaynağı olan öğrencileri geleceğe hazırlama, özgüveni yüksek, kendine yetebilen bireyler yetiştirme ve çağın gereklerine uygun bilgi kazandırma konusunda özel bir çaba gösterdiğini ortaya koymaktadır. Benzer şekilde Özdemir'in (2019) vizyon belgeleri üzerine yapmış olduğu araştırmada kişisel gelişime yönelik ifadelerin vizyon belgelerinde sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığının son yıllarda üzerinde hassasiyetle durduğu ahlaklı, kültürünü özümsemiş, ülkesinin değerlerine bağlı bireyler yetiştirilmesine yönelik eğilimi, vizyon ifadelerine yansıdığı görülmüştür. Vizyon belgelerinin hazırlanmasında pay sahibi olan okul yöneticileri veya örgüt çalışanlarının sahip olduğu değerler, vizyon ifadelerine yansıdığı düşünülmektedir. Genel olarak yöneticilerin benimsedikleri idari ve kültürel değerler, örgütün misyon ve vizyon değerleriyle benzerlik göstermektedir (Turan vd., 2005). Altınkurt ve Yılmaz'ın (2011) 'İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Vizyon, Misyon ve Değerleri ile İlgili Bir Çözümleme' isimli araştırmasındaki bulgular, araştırma sonuçlarımızla örtüştüğü görülmektedir.

Araştırma kapsamında okulların vizyon belgelerinde kullanılan ifadelerin frekansı ve bu ifadelerden oluşturulan temalar değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda incelenen vizyon ifadelerinde en sık kullanılan 10 kategori sırasıyla; Eğitim öğretim faaliyeti gerçekleştirmek, Teknolojiyi yakalamak, Toplumsal değerleri benimsemek, Üretken nesil yetiştirmek, Nitelikli insan yetiştirmek, Bilgi kazandırmak, Çağdaş eğitim anlayışı benimsemek, Bilimsel düşünmek ve bilimsel alanda eğitim yapmak, Kendine güvenen bireyler yetiştirmek ve değerlere sahip olmaktır. Yine incelenen vizyon ifadelerinde en az kullanılan 10 kategori sırasıyla; Katılım sağlayan bireyler yetiştirmek, Sorunlarla baş edebilme, Sorgulayan bireyler yetiştirmek, Atatürk'ün değerlerine sahip olmak, Yaratıcı bireyler yetiştirmek, İletişim kurabilen bireyler yetiştirmek, Evrensel değerler ve evrensel nitelikte çalışmak, Vatan, millet sevgisine sahip bireyler yetiştirmek, Teknolojiyi öğretmek ve Evrensel değerler ve evrensel nitelikte çalışmak'tır. Okul vizyon belgelerinin neredeyse tamamında dolaylı veya direk olarak eğitim faaliyetlerinin daha iyiye taşınması ifadeleri yer almaktadır. Hoài'nin (2011) eğitim kurumları üzerine yapmış olduğu çalışmada da eğitim kelimesi en çok kullanılan ifadeler olduğunu sonucuyla örtüşmektedir. Altınkurt ve Yılmaz'ın (2011) 'İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Vizyon, Misyon ve Değerleri ile ilgili Bir Çözümleme' isimli çalışmasında araştırma sonuçlarımıza paralel olarak vizyon belgelerinde en çok ifade edilen konuların başında eğitim öğretim konusu olduğunu belirtilmiştir.

Vizyon ifadesi; özgün, ayırt edici, ilham verici, kısa ve akılda kalıcı olmalıdır (Akgemci & Güleş, 2009, s.14). Araştırmaya konu olan vizyon belgelerini yapısal olarak incelendiğimizde; ifadelerinin klişe cümlelerden oluştuğu, kısa ve net ifadeleri içermediği, kimi ifadelerin paragraf cümlesi kimi ifadelerin maddeler halinde yazıldığı kimisinin de çok kısa ifadelerle yazıldığı görülmüştür. Vizyon ifadelerini sadelik açısından değerlendirdiğimizde oldukça sade cümlelerin olduğu vizyon belgelerinin yanında; gelecekte nasıl bir durumun istendiği tam olarak ifade edilemediği ifadelerle rastlanmıştır.

Eğitim kurumlarının kendi çevresel şartlarını göz önüne alarak vizyon belgesi oluşturması önem arz etmektedir. Bu amaçla eğitim kurumları gelecekle ilgili hayallerini ortaya koyacak ve kendi kurum kültürüne özgü ifadeleri ortaya koyarak vizyon belgesini oluşturmalıdırlar (Hoài, 1998; Tutar, 2004). Araştırma sonucunda; eğitim kurumları tarafından hazırlanan vizyon belgelerinin önemli kısmının başka kurumların vizyon ifadeleriyle benzerlik gösterdiği veya farklı illerde bulunan

kurumların vizyon belgelerinin birebir kopyasının alındığı görülmüştür. Kılıç'ın (2010) yapmış olduğu çalışmada da kurumların sayfalarındaki vizyon ifadelerinin çoğunlukla benzerlik gösterdiğini vurgulanmıştır. Yine eğitim kurumlarının vizyon belgeleri üzerine yapılan birçok araştırmada vizyon belgelerinin önemli bir kısmının benzer olduğu sonucuna varılmıştır (Durmuş, 2013; Küçüksüleymanoğlu vd., 2019; Taşar, 2021).

Araştırmaya dayalı olarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- Kurumların gelişmesi, ilerleyebilmesi ve geleceği görebilmesi için bir vizyon belgesine sahip olması büyük önem taşımaktadır.
- Her kurumun kendi kültürüne uygun vizyon ifadesini oluşturup Web sayfasında yayınlamalıdır
- Her okul bulunduğu çevrenin şartlarına göre vizyon ifadesini oluştururken ulaşmaya çalıştığı temel amaçlarının ulaşılabilir olmasına azami ölçüde dikkat etmelidir.
- Kurumların oluşturacağı vizyon ifadelerinde her örgüt, kendi şartlarını dikkate almalı, başka kurumların vizyon ifadelerini taklit etmemekten kaçınmalıdır.
- Vizyon belgelerinin oluşturulması sürecinde ifadelerin özümsemesi için çalışanların katılımı ile belgeler oluşturulmalıdır.
- Kurumlar, vizyon ifadelerini belirlerken, kişisel, toplumsal, manevi ve ahlaki değerleri kapsayan ifadelerin yanında gelişen ve değişen çağın gereklerine uygun özümsenebilen bir ufuk ortaya koymalıdır.
- Yapılan bu çalışma belli bir bölgeyi kapsadığı için kurumların vizyon belirleme yaklaşımları bölgelere göre farklılık gösterebilir. Bu nedenle farklı sahalarda benzer çalışma yapılabilir.

5. Kaynakça

- Abelman, R., & Dalessandro, A. (2008). The institutional vision of community colleges. *Community College Review*, 35(4), 306-335. <https://doi.org/10.1086/430220>
- Akgemci, T., & Güleş, H.K. (2009) *İşletmelerde stratejik yönetim*. Gazi.
- Altınkurt, Y., & Yılmaz, K. (2011). İlköğretim ve ortaöğretim okullarının vizyon, misyon ve değerleri ile ilgili bir çözümleme. *Akademik Bakış Dergisi*, 23(1), 1-15. <https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423868165.pdf>
- Arabacı, İ. B. (2018). *Eğitim örgütlerinde stratejik planlama*. Pegem A.
- Aytaç, T. (2014). Okul vizyonu nedir, nasıl geliştirilir. E.Cevat & K. Demir (Ed.), *Yönetimde çağdaş yaklaşımlar: uygulamalar ve sorunlar* içinde (ss.1-15). Anı.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma. Yöntem, teknik ve ilkeler*. PegemA.
- Başpınar, N. Ö. (2020). Vakıf üniversitelerinin web sayfalarındaki misyon ve vizyon ifadelerinde etik vurgular üzerine bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 469-488. [10.20491/isarder.2020.856](https://doi.org/10.20491/isarder.2020.856)
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>

- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem.
- Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 33-41. <https://dergipark.org.tr/en/pub/zgefd/issue/47957/606767>
- Dinçer, Ö. (1998). *Stratejik yönetim ve işletme politikası*. Timaş.
- Doğan, B. (2007). Stratejik yönetim alanında vizyon kavramının içeriği üzerine bir çalışma. *Öneri Dergisi*, 7(27), 37-47. <https://doi.org/10.14783/maruoneri.684596>
- DPT (2006). Kamu idareleri için stratejik planlama kılavuzu (2. Baskı). DPT.
- Durmuş, Ş. (2013). *İstanbul ilçe milli eğitim müdürlüklerinin stratejik belgelerindeki misyon ve vizyon ifadelerinin içerik analizi* (Tez No. 342375) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Emekçi, M. (2019). *Türkiye'deki üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesi* (Tez No. 544845) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Eren, E. (2005). *Stratejik yönetim ve işletme politikaları*. Beta.
- Gül, O. (1997). *Öğretmenlerin okul müdürlerinin vizyonlarını algılama ve paylaşma düzeyleri (Ankara ili Yenimahalle İlçesi örneği)* (Tez No. 63860) [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Halaç, H. H., Önaçan, M. B. K., Dağlı, H., & Gülşen, M., (2022). Türkiye dünya mirasları yönetim planlarında vizyon ifadeleri: Bir içerik analizi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 707-723. <https://doi.org/10.55119/artuklu.1156556>
- Hoài, V. T. T. (2011). *A discourse analysis of missionstatements of american and vietnamese universities (english versus vietnamese)* (No: 602215) [Master's Thesis, İnistry of Educationand Training University]. University Danang.
- Işıkoğlu, N., Özdemir, A. A., Altun, M., & Ergenekon, E. (2021). Erken çocukluk eğitimi öğretmen ve yöneticilerinin covid-19 pandemi deneyimleri: yorumlayıcı fenomenolojik analiz. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 567-590. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202152341>
- Kanbur, E., Mazioğlu, V., & Kanbur, A. (2023). Küresel havayolu işbirliklerinin girişimcilik özellikleri: üye havayolu işletmelerinin misyon ve vizyon ifadeleri açısından bir inceleme. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 30(2), 239-256. <https://doi.org/10.18657/yonveek.1055359>
- Karabulut, T. E. (2007, 25–27 Mayıs). Büyük işletmelerin misyon ve vizyon ifadelerinin içerikleri bakımından incelenmesi [Sözlü sunum]. XV. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresi. Sakarya, Türkiye.
- Karaman, A. (2005). *Vizyon Yönetimi Nasıl ve Niçin?* IQ.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel.
- Kılıç, M. (2010). Stratejik yönetim sürecinde değerler, vizyon ve misyon kavramları arasındaki ilişki. *Sosyoekonomi*, 13(2), 82-98. <https://doi.org/10.17233/se.16108>
- Köse, H., & Özdelek, Ç. (2023). Türkiye'deki Üniversitelerde spor bilimleri fakülteleri, beden eğitimi ve spor yüksekokulları ile beden eğitimi ve spor bölümlerinin web sayfalarındaki misyon ve

- vizyon ifadelerinin tematik olarak analizi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 12-45. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1215890>
- Köseoğlu, M. A., & Temel, E.K. (2008). Sektörlere göre misyon ifadelerinde kullanılan öğelerdeki farklılaşmalar: İmkb şirketleri üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 71-88.
- Kuduz, N., & Atasever, M. (2022). Finans İşletmelerinin Stratejik Yönetim Bağlamında Misyon ve Vizyon İfadesi Bileşenlerine Göre Girişimcilik Özellikleri. *İzmir İktisat Dergisi*, 37(1), 53-76. <https://doi.org/10.24988/ije.793444>
- Küçüksüleymanoğlu, R., Emen, N., & Polat, G. (2019). İmam hatip liselerinin misyon, vizyon ve değerler bağlamında karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 14-28.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan Çeviri, Çeviri Editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). Millî eğitim temel kanunu. 5101 (mevzuat.gov.tr).
- Mumcu, A., Anaç, A. S., & Toper, M. (2023). Yaşayan asırlık türk işletmelerinin misyon ve vizyon bildireleri, temel değerler ile etik ilke ve politikalar yönüyle incelenmesi. *Yönetim ve Örgüt Tarihi Dergisi*, 2(1), 29-43.
- Murgatroyd, S. J., & Morgan, C. (1993). *Total quality management and the school*. Open University.
- Nanus, B. (1992). *Visionary leadership: creating a compelling sense of direction for your or ganization*. Jossey-Bass.
- Nartgün, Ş. S. (2004). Öğrenen örgütlerde strateji ve planlama. K. Demir & C. Elma (Ed.), *Öğrenen Örgütler içinde* (ss. 161–194). Sandal.
- Özdemir, B. (2019). *Esenyurt'taki okulların misyon ve vizyon ifadelerinin incelenmesi* (Tez No. 537940) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde yeni değerler*. Pegem A.
- Sökmen, A. (2014). *İşletmelerde yönetim ve organizasyon*. Detay.
- Taşar, H. H. (2021). Fen liselerinin vizyon, misyon ve değer ifadelerinin incelenmesi: Ankara ili örneği. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(28), 205-224.
- Turan, S., Durceylan, B., & Şişman, M. (2005). Üniversite yöneticilerinin benimsedikleri idari ve kültürel değerler. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(13), 181-202.
- Tutar, H. (2004). *Kriz ve stres yönetimi*. Seçkin.
- Yalçın, İ. (2005). *Küçük ve orta ölçekli işletmelerde yeniden yapılandırma stratejileri*. Nobel.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- Yıldırım, F. (2023). Hastanelerin misyon ve vizyon ifadelerinin incelenmesi: Samsun ili örneği. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 677-706. <https://doi.org/10.48146/odusobiad>